

Antoni Kukliński

O NOWYM MODELU POLITYKI REGIONALNEJ – ARTYKUŁ DYSKUSYJNY¹

Artykuł ten podejmuje próbę naszkicowania trzech tez (Kukliński 2001b):

- 1) Model społecznie motywowanej polityki regionalnej był dominującym zjawiskiem XX wieku.
- 2) Model globalnie motywowanej polityki regionalnej będzie dominującym zjawiskiem XXI wieku.
- 3) Transformacja starego modelu polityki regionalnej w nowy model dokonuje się w warunkach okresu „burzy i naporu” lat 1980–2020.

Przejście od starego do nowego modelu polityki regionalnej jest związane nierozłącznie z transformacją modelu polityki kohezyjnej, którym operuje Unia Europejska. Chodzi o zastąpienie modelu mechanicznej polityki spójności modelem organicznej polityki spójności.

Wstęp

Ten historyczny punkt zwrotny można opisywać jako wiązkę trzech procesów przejścia od:

- fordyzmu do postfordyzmu,
- modernizmu do postmodernizmu,
- społeczeństwa przemysłowego do społeczeństwa informacyjnego.

Transformacje te są osadzone w procesach globalizacji (Krull 2000; Bünz, Kukliński 2001), które zmieniają bardzo głęboko globalną scenę konkurencji (Guinet 1995) oraz relatywną pozycję Europy w krajobrazie XXI wieku (Lang 2002; Kukliński, Skuza 2003).

W najnowszej publikacji Komisji Europejskiej znajdujemy następujące charyzmatyczne sformułowanie (European Commission 2003; Delors 2002): „Liderzy Europy uznali, że przejście w kierunku gospodarki opartej na wiedzy obejmuje zasady zmiany strukturalnej i że wszystkie wyzwania, z którymi spotyka się Europa, powinny być rozpatrywane w świetle tego nowego paradygmatu”.

---

¹ Artykuł ten jest pokłosiem i polską wersją mojej krótkiej prezentacji w ramach ostatniego panelu konferencji w Ostuni *Rethinking Regional Development Policies*, 2–5 lipca 2003 r. Chciałbym podziękować dr. Mikelowi Landabaso z Komisji Europejskiej za zachętę do napisania tego artykułu, jak również za zgodę na opublikowanie wersji polskiej w *Studiach Regionalnych i Lokalnych*. Oczywiście za wszystkie słabości artykułu wyłączną odpowiedzialność ponosi autor.

Warto zastanowić się nad konstrukcją tego nowego paradygmatu, który w moim przekonaniu można interpretować jako sekwencję trzech fundamentalnych założeń:

Primo – wiedza staje się wspólną siłą napędową gospodarki i społeczeństwa w skali niespotykanej w dotychczasowym doświadczeniu historycznym.

Secundo – istnieje potężne koło sukcesu (*virtuous circle*), które buduje mechanizmy pomostowe oraz mechanizmy wzajemnego wzmacniania pomiędzy procesami rozwoju gospodarki opartej na wiedzy a procesami rozwoju społeczeństwa opartego na wiedzy.

Tertio – koncepcja nowego paradygmatu przekształci się w siłę materialną transformacji Europy – w wyniku integracji mechanizmów rozwoju spontanicznego i sterowanego.

Wyzwanie nowego paradygmatu trzeba rozpatrywać nie tylko jako deklarację werbalną, lecz także – a może przede wszystkim – jako zapowiedź głębokiej transformacji struktur instytucjonalnych oraz systemów polityki tworzonych i stosowanych przez Unię Europejską.

W takim klimacie intelektualnym i pragmatycznym przyjmijmy następującą strukturę tematyczną tego artykułu:

1. Wiek XX jako złoty okres społecznie motywowanej polityki regionalnej
2. Transformacja polityki regionalnej oraz procesy powstawania nowego modelu globalnie motywowanej polityki regionalnej
3. Region jako środowisko rozwoju gospodarki opartej na wiedzy (G.O.W.) i społeczeństwa opartego na wiedzy (S.O.W.)
4. Nowy model i percepcja regionalnej sztuki rządzenia
5. Specjalna rola kapitału społecznego
6. Nowy model polityki spójności
7. Polityka regionalna jako instrument transformacji przestrzeni europejskiej
8. Priorytety badań
9. Intelektualne wyposażenie nowego modelu polityki regionalnej

Oczywiście ten zarys tematyki nie daje pełnej wizji wszystkich problemów związanych ze starym i nowym modelem polityki regionalnej. Sądzę jednak, że w tym artykule czytelnicy znajdą pewne myśli użyteczne w refleksji teoretycznej i pragmatycznej na temat polityki regionalnej.

1. Wiek XX jako złoty okres społecznie motywowanej polityki regionalnej

Model społecznie motywowanej polityki regionalnej jest tworem społeczeństwa przemysłowego i państwa dobrobytu. W konstrukcję Keynesowskiego państwa dobrobytu wmontowano dwie zasady ideologiczne i pragmatyczne:

- 1) zasadę pełnego zatrudnienia,
- 2) zasadę sprawiedliwości społecznej.

Te dwie zasady stosowano nie tylko w sferze interpersonalnej, lecz także w sferze interpretacji sceny regionalnej, a zwłaszcza relacji pomiędzy regionami silnymi i słabymi.

Doktryna zmniejszania rozpiętości interregionalnych (D.Z.R.I.) była powszechnie przyjmowana jako teoretyczny i pragmatyczny fundament szeroko pojętej domeny polityki regionalnej i planowania regionalnego. Istotę jej można sformułować w sposób następujący: „Ze względów politycznych, społecznych, moralnych i ekonomicznych społeczeństwo i państwo nie może tolerować takiego ruchu spontanicznych sił rynkowych, który stwarza i pomnaża długookresowe rozpiętości w poziomie rozwoju pomiędzy regionami silnymi a regionami słabymi”.

Podstawowe zarysy tego modelu sformułowano w Europie i Ameryce Północnej w połowie lat 30. XX wieku w kontekście reakcji na tragedię Wielkiego Kryzysu. Bardzo szybka dyfuzja tego modelu w skali globalnej miała miejsce w latach 1950–1980 (Kukliński 1970; 1983; 1987). Konsekwentne wcielenia Unii Europejskiej stały się ważnym podmiotem innowacyjnej transformacji tego modelu oraz jego stosowania jako ważnego instrumentu unijnej polityki regionalnej. Model ten był ważną inspiracją w procesach tworzenia unijnego modelu polityki spójności obejmującego określone kraje i regiony.

W roku 2001 Komisja Europejska opublikowała wspaniały dokument wiedzy konwencjonalnej (European Commission 2001) omawiający doświadczenia i perspektywy w zakresie polityki spójności. Chciałbym przedstawić mój pogląd w tej sprawie reprezentujący postawę krytyczną – wyłamującą się z nurtu wiedzy konwencjonalnej.

Tak oglądana polityka spójności ma cztery cechy charakterystyczne. Jest to polityka strukturalna, polityka mechaniczna, polityka introwertyczna i polityka fragmentaryczna.

Strukturalizm tej polityki polega na tym, że zwiększenie spójności Unii Europejskiej interpretowane jest jako zmniejszenie rozpiętości poziomów rozwoju w skali międzynarodowej oraz w skali międzyregionalnej. W tym sensie mówi się o krajach i regionach kohezyjnych będących przedmiotem polityki spójności, którą można w tym kontekście interpretować jako politykę zwiększania uniformizacji przestrzeni europejskiej.

Mechanistyczność omawianej polityki spójności polega na tym, że na podstawie ściśle określonych kryteriów ilościowych działa jasno zdefiniowany system, który obejmuje takie a nie inne fragmenty przestrzeni europejskiej. Zaletą tego systemu jest przejrzystość i obiektywizm, wadą natomiast – sztywność, gdyż kraj czy region odpowiadający kryterium selekcji *de facto* nie może być wykluczony z systemu mimo wieloletniej praktyki konsekwentnego marnotrawienia funduszy strukturalnych (Grosse 2000). W tej sytuacji niektóre zdemoralizowane elity regionów słabych mogą reprezentować pogląd, że sytuacja regionu pozostającego w tyle (*lagging behind*) jest lepsza od sytuacji regionu doganiającego (*catching up*)². Sukces regionu doganiającego jest wyłączeniem go z systemu spójności, co może oznaczać utratę stałego strumienia dochodów, do których przyzwyczyły się zdemoralizowane elity danego słabego regionu.

² Por. referat A. Kuklińskiego przedstawiony na konferencji w Ostuni.

Introwertyzm polega na tym, że polityka owa wyzwanie zmniejszenia rozpiętości strukturalnych wewnątrz Unii uznaje za ważniejsze aniżeli wyzwanie konkurencji globalnej.

Fragmentaryzm polityki spójności polega na tym, że obejmuje ona określone fragmenty przestrzeni europejskiej, tracąc z pola widzenia tę przestrzeń jako organizm holistyczny funkcjonujący w kontekście przestrzeni globalnej³.

2. Transformacja polityki regionalnej oraz procesy powstawania nowego modelu globalnie motywowanej polityki regionalnej

Okres „burzy i naporu” ostatniego ćwierćwiecza stworzył klimat intelektualnej i pragmatycznej erozji fundamentów społecznie motywowanej polityki regionalnej. Ten proces erozji znalazł konstruktywną paralelę w procesach kreacji nowego modelu globalnie motywowanej polityki regionalnej dobrze ujętej w tytule niedawno wydanego tomu *Regiony – globalizacja i gospodarka oparta na wiedzy* (Dunning 2002; Gorzelak, Jałowiecki 2000). Region XXI wieku musi być efektywnym aktorem sceny globalnej. To jest regionalne „być albo nie być”. W takich warunkach globalnie motywowana polityka regionalna jest jedynym wyborem wobec wyzwań XXI wieku.

3. Region jako środowisko rozwoju gospodarki opartej na wiedzy i społeczeństwa opartego na wiedzy⁴

Agenda lizbońska (Kotyński 2001; Landabaso, Rousseau 2002) potraktowana poważnie i realistycznie powinna być ogromnym bodźcem budowania nowej regionalnej polityki w Europie – polityki motywowanej globalnie. W takim kontekście można zaobserwować dwa typy interakcji:

1) region jako stymulujące środowisko dla twórczego rozwoju G.O.W. i S.O.W.,

2) G.O.W. i S.O.W. jako siła napędowa trwałego rozwoju regionalnego.

Mechanizm wzajemnego wzmacniania się G.O.W. i S.O.W. jest bardzo ważny. Podoba mi się sformułowanie dotyczące wrastania G.O.W. w S.O.W. i *vice versa*. Warto zacytować hipotezę sformułowaną przez P.A. Davida i D. Foraya (2002): „Wrastanie gospodarki opartej na wiedzy w społeczeństwo oparte na wiedzy jest zależne od rozprzestrzeniania się społeczności o wysokiej intensywności wiedzy. Te społeczności związane są z profesjami lub projektami naukowymi, technicznymi i biznesowymi, które charakteryzują się wielkimi zdolnościami w zakresie tworzenia i reprodukcji wiedzy. W społecznościach tych istnieje publiczna i semipubliczna przestrzeń dla procesów uczenia się oraz intensywnego wykorzystania technologii informacyjnych. Tylko jeśli

³ Ta charakterystyka polityki spójności nawiązuje bezpośrednio do tekstu opracowania A. Kuklińskiego, *Polityka spójności wobec wyzwań procesów globalizacji*, przygotowanego na zlecenie Instytutu Spraw Publicznych, Łańsk, 4 sierpnia 2003 r.

⁴ Por. Kukliński 2003a.

szybko wzrasta liczba społeczności, które mają powyższe cechy charakterystyczne, i są one stale tworzone przez obywateli i użytkowników połączonych wspólnym interesem w danej dziedzinie, można mówić o procesie rozwoju społeczeństwa opartego na wiedzy”.

Ten typ rozumowania znajdziemy w ciekawym artykule S. Boisier, *Spółeczeństwo wiedzy – wiedza społeczna i zarządzanie terytorialne* (2002). Jestem przekonany, że Komisja Europejska powinna zorganizować konferencję pt.: *Agenda lizbońska i nowy model polityki regionalnej dla Europy*.

4. Nowy model i percepcja regionalnej sztuki rządzenia

W ciągu ostatnich dziesięcioleci pojęcie rządu i samorządu regionalnego coraz częściej zastępuje się pojęciem regionalnej sztuki rządzenia (*governance*)⁵. Pojęcie to obejmuje integrację klasycznej doktryny władzy hierarchicznej z nową doktryną zarządzania strategicznego.

W klasycznej doktrynie rozwoju regionalnego region był ujmowany jako quasi-państwo. Obecnie patrzymy na region również, a może przede wszystkim, jako na quasi-firmę. Obserwację tę można znaleźć w pionierskim artykule S. Boisier (1997), który wprowadza koncepcję zarządzania regionami w następującym kontekście: „Wizja regionu jako quasi-firmy skłania – *mutatis mutandis* – do stosowania niektórych procedur korporacyjnych w przypadku regionu; chodzi zwłaszcza o procedury stosowane w wielkich korporacjach, które należą do niewielu współczesnych organizacji posługujących się efektywnymi koncepcjami planowania”.

To ujęcie trafia w sedno sprawy. Region XXI wieku musi zinternalizować doświadczenia korporacji transnarodowych w zakresie planowania strategicznego (Kukliński 2003d). Ta internalizacja jest bardzo ważna z punktu widzenia nowego modelu polityki regionalnej. Może warto rozpatrzyć propozycję wspólnego zorganizowania przez Komisję Europejską i OECD konferencji na temat regionalnej sztuki rządzenia.

5. Specjalna rola kapitału społecznego

Nie ulega wątpliwości, że kapitał społeczny jest kluczowym elementem w konstrukcji i zastosowaniu nowego modelu polityki regionalnej. Warto zacytować odpowiedni fragment Konsensusu z Ostuni⁶: „*Primo* – zgadzamy się, że kapitał społeczny jest szczególnie istotny dla rozwoju regionalnego. W tym kontekście kapitał społeczny jest rynkowym doświadczeniem społecznym opierającym się na zaufaniu, wspólnych normach i instytucjach.

Secundo – kapitał społeczny ułatwia kooperację wewnątrz grup oraz korporacji międzynarodowych, rozszerza on zdolności kolektywnego działania dla osiągnięcia wzajemnych korzyści.

⁵ Por. OECD 2001; Braczyk, Heidenreich 1997.

⁶ *Ostuni Consensus*, The Ostuni Conference, op. cit.

Tertio – kapitał społeczny wzmacnia kolektywny proces uczenia się i stanowi kluczowy element tworzenia, dyfuzji i transformacji wiedzy, które to procesy mają istotne znaczenie dla innowacyjności i konkurencyjności. Wreszcie kapitał społeczny cementuje wartości promujące sieci jako bodźce tworzenia regionalnych gron oraz regionalnych strategii innowacji i polityki. To zagadnienie jest szczególnie ważne dla regionów słabiej rozwiniętych, dysponujących słabszym kapitałem społecznym oraz słabszym zrozumieniem nauki i wiedzy. W takich warunkach regiony te muszą sprostać zasadniczym wyzwaniom zmiany technologicznej i społecznej”.

W tomie postkonferencyjnym znajdziemy bogatą i wszechstronną dokumentację tego punktu widzenia.

6. Nowy model polityki spójności

Nowy model polityki regionalnej stwarza silne zapotrzebowanie na nowy model polityki spójności. Oto próba określenia pięciu elementów tego nowego modelu.

Pierwszym elementem jest sieciowa wizja spójności jako systemu przepływu osób, dóbr, informacji i innowacji, które są bezpośrednimi warunkami spójności przestrzeni europejskiej. Jest to znacznie trudniejszy i bardziej skomplikowany sposób widzenia spójności jako procesu zrastania się kontynentu europejskiego w jedną organiczną całość o wyraźnej tożsamości w skali globalnej. Trzeba podjąć kosztowne studia nad rozwojem tak pojętej spójności przestrzeni europejskiej. Studia te *inter alia* mogą odpowiedzieć na pytanie, jak szybko znika bariera żelaznej kurtyny (Kukliński 1999), która tak bardzo zdeformowała przestrzeń europejską XX wieku. Chodzi nie tylko o studia, lecz także – a może przede wszystkim – o nowy system promowania spójności przestrzeni europejskiej w ramach efektywnych rozwiązań instytucjonalnych tworzonych przez Komisję Europejską.

Drugim elementem jest organiczna wizja spójności, budująca jedność Europy na świadomym i twórczym wykorzystaniu tego bogactwa, którego źródłem jest różnorodność gospodarki i kultury europejskiej. Organiczna polityka spójności musi wyzwolić endogenne dążenie słabych regionów, aby przewyciężyć swoją słabość i osiągnąć silną pozycję w skali europejskiej i globalnej. Organiczna polityka spójności powinna „zbawić” te regiony, które rzeczywiście chcą osiągnąć „zbawienie” w sensie wyzwolenia się z bardzo trudnych ograniczeń przeszłości. Udokumentowana i wiarygodna wola regionu będzie podstawą decyzji Komisji Europejskiej. Znikną mechanizmy automatycznego wspomaganie wysiłku regionów, które spełniają takie czy inne kryteria ilościowe.

Trzecim elementem jest holistyczna wizja polityki spójności obejmująca całą przestrzeń Unii Europejskiej w ujęciach pogłębionych, a przestrzeń całego kontynentu w ujęciach bardziej ogólnych i wstępnych. Głównym zadaniem w wielkiej skali historycznej tej polityki jest przewyciężenie luki rozwojowej

oddzielającej europejskie centrum od peryferii (Kukliński 2003b). To jest najbardziej zasadniczy problem polityki spójności w XXI wieku. Trzeba z tego punktu widzenia spojrzeć na kształtowanie trzech systemów, które odegrają decydującą rolę w budowaniu spójności przestrzeni europejskiej:

- 1) system nauki, edukacji i kultury,
- 2) system regionów metropolitalnych,
- 3) system szeroko pojętej infrastruktury technicznej.

Czwartym elementem jest ekstrawertyczna wizja polityki spójności, która stale próbuje odpowiedzieć na pytanie, co trzeba zrobić na wewnętrznej scenie europejskiej, aby wzmocnić pozycję naszego kontynentu w dynamicznym układzie darwinistycznej konkurencji globalnej, przede wszystkim w strategicznym trójkącie XXI wieku: Ameryka – Europa – Azja. W tym kontekście trzeba sformułować tezy o spójności globalnej XXI wieku, w której Europa nie przekształci się w kontynent nowej peryferii. To widmo nowej peryferii w sposób świadomy lub podświadomy krążyło w umysłach liderów Europy formułujących tzw. agendę lizbońską, która *de facto* otwiera zupełnie nowy dział w dziejach polityki spójności (European Commission 2003).

Piątym elementem wizji polityki spójności jest jej charakter jako długookresowej wizji strategicznej. W dyskusjach i decyzjach związanych z nową polityką spójności nie wystarczą dotychczasowe horyzonty myślenia średniookresowego, trzeba opracować wizję długookresową, np. na lata 2006–2025. Tylko w takim kontekście można zbudować wielką wizję rzeczywistej spójności przestrzeni europejskiej. Wiek XXI będzie stale stwarzał nowe sytuacje europejskie i globalne nieznanne w doświadczeniach XX wieku. Dlatego potrzebna jest nowa polityka spójności, która nie będzie kontynuacją polityki spójności znanej z doświadczeń XX wieku⁷.

Siła inercji tej starej polityki jest bardzo wielka. Trzeba jednak w jakimś miejscu podjąć sugestię ruchu w kierunku nowej polityki – *in principio erat verbum*.

7. Polityka regionalna jako efektywny instrument transformacji przestrzeni europejskiej (Kukliński 1997; 2000)

Ocena polityki regionalnej musi w każdym przypadku odpowiedzieć na fundamentalne pytanie, jak kształtuje się efektywność tej polityki jako instrument inkorporowany w procesy transformacji przestrzeni europejskiej. Na to pytanie trzeba odpowiedzieć w relacji do doświadczeń XX wieku. Pytanie to obejmuje również hipotezy transformacji przestrzeni europejskiej w XXI wieku.

---

⁷ Wizja pięciu elementów nowej polityki spójności została sformułowana po raz pierwszy w: A. Kukliński, *Polityka spójności...*, op. cit.

8. Priorytety badań

Trzeba zbudować listę problemów zasługujących na wszechstronną uwagę w ramach refleksji teoretycznej, studiów empirycznych oraz wniosków pragmatycznych.

Mam nadzieję, że następująca lista może być dobrym punktem wyjścia dla naszego myślenia w tej dziedzinie:

- 1) ocena efektywności modelu społecznie motywowanej polityki regionalnej – formułowanej i stosowanej w warunkach XX wieku,
- 2) strategia lizbońska jako stymulujący kontekst rozwoju modelu globalnie motywowanej polityki regionalnej w warunkach XXI wieku,
- 3) nowa percepcja sztuki rządzenia jako element nowej polityki regionalnej,
- 4) kapitał społeczny jako nowy sposób wprowadzania wymiaru społecznego do nowego modelu polityki regionalnej,
- 5) nowa polityka spójności jako instrument realizacji nowego modelu polityki regionalnej,
- 6) holistyczny charakter nowego modelu i jego rola w przewyżnianiu luki rozwojowej dzielącej europejskie centrum od europejskich peryferii,
- 7) problem regionalny i polityka regionalna w Europie w perspektywie porównawczej w relacji do Ameryki Północnej i Ameryki Łacińskiej.

Naturalnie ta lista problemów nie jest ani unikatowa, ani wyczerpująca. Sądzę jednak, że w sprzyjających warunkach można na jej tle sformułować piękny międzynarodowy program badań porównawczych nad starym i nowym modelem polityki regionalnej w Europie, Ameryce Północnej i Ameryce Łacińskiej.

9. Intelktualne wyposażenie nowego modelu polityki regionalnej

Dysponujemy ogromnym bogactwem publikacji związanych z oceną starego modelu (Kukliński 1970). Intelktualne wyposażenie nowego modelu jest zjawiskiem *in statu nascendi* (Christopoulos 2000; Kukliński 2001b; David, Foray 2002). Czeką nas długa droga, aby osiągnąć satysfakcję intelektualną i pragmatyczną w tej dziedzinie. Prosta odpowiedź, że aparat pojęciowy nowego regionalizmu (Greenslade 2002; Jonas, Ward 2002; Wheeler 2002) rozwiązał ten problem – jest fałszywa. Nowy regionalizm jest ciekawą koncepcją intelektualną, jednak ciągle słabą w perspektywie pragmatycznej. Dyskusja nad wyposażeniem intelektualnym nowego modelu zasługuje na odrębne potraktowanie.

Konkluzja

Europa powinna stać się wielkim aktorem sceny globalnej XXI wieku. To nie jest tylko opcja – to jest konieczność dziejowa (Kukliński 2001a). Regiony europejskie są ważnym instrumentem promowania globalnej roli naszego kontynentu (Chobert 2002). W takim kontekście globalnie motywowana poli-

tyka regionalna jest jedynym wyborem reprezentującym długookresowe kryteria strategii geopolitycznej (Kukliński 2003c).

Tak powinna wyglądać nasza motywacja we wszystkich dyskusjach i działaniach związanych z kształtowaniem nowego modelu globalnie motywowanej polityki regionalnej.

Literatura

- Boisier S., 1997, „The Elusive Goal of Regional Development: Between the Black Box and the Political Agenda”, *Essays Series Document*, nr 95/30, Santiago de Chile: Latin American and Caribbean Institute for Economic and Social Planning.
- Boisier S., 2002, „Sociedad del conocimiento, conocimiento social y gestion territorial”, *Revista del CESLA*, nr 4.
- Braczyk H.J., Heidenreich M., 1997, „Regional Governance Structures in a Globalized World” (w:) A. Kukliński (red.), *European Space – Baltic Space – Polish Space*, cz. 2, Hannover.
- Bünz H., Kukliński A., (red.), 2001, *Globalization. Experiences and Prospects*, Warszawa: Friedrich Ebert Stiftung.
- Chobert J., 2002, *Europe et mondialisation: le role de villes et regions*, ACCES International, Brest.
- Christopoulos D., 2000, *Regional Behavior*, London: Ashgate Publishers.
- David P.A., Foray D., 2002, „An Introduction to the Economy of the Knowledge Society”, *International Social Science Journal*, nr 171.
- Delors J., 2002, *Les responsabilites mondiales de l'Europe*, ACCES International, Brest.
- Dunning J.H. (red.), 2002, *Regions, Globalization and the Knowledge-Based Economy*, Oxford: Oxford University Press.
- European Commission, 2001, *Unity, Solidarity, Diversity for Europe, Its People and Its Territory. Second Report on Economic and Social Cohesion*, t. 1 i 2, Brussels.
- European Commission, 2003, *Third European Report on Science and Technology Indicators. Towards the Knowledge-Based Economy*, Brussels.
- Gašior-Niemiec A., 2003, *Europeanization and Myth-making. (New) Regionalism in Poland*, Warszawa.
- Gorzela G., Jałowicki B., 2000, „Konkurencyjność regionów”, *Studia Regionalne i Lokalne*, nr 1.
- Greenslade B., 2002, *Les regions un lien vital pour l'Europe future*, ACCES International, Brest.
- Grosse T.G., 2000, *Polityka regionalna Unii Europejskiej i jej wpływ na rozwój gospodarczy*, Warszawa: Instytut Spraw Publicznych.
- Guinet J., 1995, *National Systems for Financing Innovations*, Paris: OECD.
- Jonas A.E.G., Ward K., 2002, „A World of Regionalisms?”, *Journal of Urban Affairs*, nr 4.

- Kotyński J., 2001, „Europejska przestrzeń gospodarcza oparta na wiedzy – od Lizbony do Warszawy” (w:) A. Kukliński (red.), *Gospodarka oparta na wiedzy. Wyzwanie dla Polski XXI wieku*, Warszawa: KBN.
- Krull W., 2000, *Debates on Issues of our Common Future*, Göttingen: Velbruck Wissenschaft.
- Kukliński A., 1970, „Regional Development – Regional Policies – Regional Planning. Problems and Issues”, *Regional Studies*, vol. 4.
- Kukliński A., 1983, „General History of Regional Policies. A Proposal of a World Wide Comparative Study” (w:) A. Kukliński, J.G. Lambooy (red.), *Dilemmas in Regional Policy*, Amsterdam: Mouton.
- Kukliński A., 1987, „Regional Policies – Experiences and Prospects”, *International Social Science Journal*, nr 112.
- Kukliński A., (red.), 1997, *Problematyka przestrzeni europejskiej*, Warszawa: EUROREG.
- Kukliński A., 1999, „Nowe struktury przestrzeni europejskiej jako przezwyciężenie dziedzictwa żelaznej kurtyny” (w:) G. Gorzelak et al. (red.), *Rozwój – region – społeczeństwo: z okazji jubileuszu Profesora Bohdana Jałowickiego*, Warszawa–Katowice: UW–UŚ, EUROREG.
- Kukliński A., 2000, „Transformacja przestrzeni europejskiej”, *Studia Regionalne i Lokalne*, nr 1.
- Kukliński A., 2001a, „Europe a Global Player of the XXI Century – Option or Necessity?” (w:) H. Bünz, A. Kukliński (red.), *Globalization. Experiences and Prospects*, Warszawa: Friedrich Ebert Stiftung.
- Kukliński A., 2001b, „Regional Policy and the Information Society” (w:) R. Domański (red.), *The Competitiveness of Regions in the Polish and European Perspectives*, Warszawa: KPZK PAN.
- Kukliński A. (red.), 2003a, *Gospodarka oparta na wiedzy. Perspektywy Banku Światowego*, Warszawa: KBN – Bank Światowy.
- Kukliński A., 2003b, „Towards a New European Space – The Trajectory London–Paris–Moscow” (w:) A. Kukliński, B. Skuza (red.), *Europe in the Perspective of Global Change*, Warszawa: Polish Association for the Club of Rome.
- Kukliński A., 2003c, *The Strategic Triangle of the XXI Century – U.S.A. – EU – China*, referat na konferencję Klubu Rzymskiego, Hamburg, 5–6 grudnia.
- Kukliński A., 2003d, „World Society of Planology” (w:) A. Kukliński, B. Skuza (red.), *Europe in the Perspective of Global Change*, Warszawa: Polish Association for the Club of Rome.
- Kukliński A., Skuza B. (red.), 2003, *Europe in the Perspective of Global Change*, Warszawa: Polish Association for the Club of Rome.
- Landabaso M., Rousseau J.M., 2002, *Invention, création: les étapes décisives*, ACCES International, Brest 2002.
- Lang P., 2002, *Union européenne et globalization des échanges*, ACCES International, Brest.
- OECD, 2001, *Governance of the XXI Century. Future Studies*, Paris: OECD.
- Wheeler S.M., 2002, „The New Regionalism. Key Characteristics of an Emerging Movement”, *APA Journal*, t. 68, nr 3.

A B S T R A C T S

Antoni Kukliński

ON THE NEW MODEL OF THE REGIONAL POLICY (DISCUSSION PAPER)

In this paper I try to outline 3 theses:

- 1) In the experiences of the XX century the model of socially minded regional policy was the dominating phenomenon.
- 2) In the experiences of XXI century the model of globally minded regional policy will be the dominating phenomenon.
- 3) The transformation from the old to the new model is taking place in the great Sturm und Drang Periode of the years 1980–2020.

The shift from the old to the new model of regional policy is firmly linked to the parallel transformation of the cohesion policies designed and implemented by the European Union. This is the shift from mechanically to organically minded cohesion policies.